

Gevolgen coronacrisis voor ondernemers in Flevoland

Resultaten ondernemerspanel | 1-meting *(1 oktober 2020)*

Voorwoord

Voor u ligt de rapportage van het eerste Flevolandse corona-ondernemerspanel, een initiatief van VNO-NCW Midden, MKB-Nederland Midden, de provincie Flevoland, regionaal Werkbedrijf Flevoland en ontwikkelingsmaatschappij Horizon. Deze rapportage is de eerste in een reeks van drie panelonderzoeken. Het panel is opgezet met als doel input op te halen om (lokale) overheid te informeren over de behoefte en optimalisering van de hulpmaatregelen, die ondernemers, en daarmee de economie in Flevoland, ondersteunen.

De coronacrisis raakt ons allemaal en zal hoogstwaarschijnlijk nog langdurige effecten hebben. In het onderzoek is daarom een breed pakket aan vragen meegenomen over onder andere de impact van de coronacrisis op de omzet en werkgelegenheid van Flevolandse ondernemingen, maar ook over de geboden en gewenste hulpmaatregelen.

Ondernemers maken zware tijden door. Dat is evident. Door helder in kaart te brengen wat hun behoefte is, zijn wij beter in staat gerichte acties te nemen, die de bedrijvigheid, de werkgelegenheid en de Flevolandse samenleving ten goede komen. Wij danken een ieder van harte voor het meedoen en roepen iedereen op om aan de slag te gaan met de aanbevelingen.

Inhoudsopgave

1. Onderzoekopzet	3
2. Resultaten	5
2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering	6
2.2 Impact coronacrisis op de werkgelegenheid	13
2.3 Beoordeling economische hulpmaatregelen	14
2.4 Toegankelijkheid en effectiviteit hulpmaatregelen	16
2.5 Behoeftte aan andere hulpvormen	17
2.6 Vergunningen	19
2.7 Verwachte gevolgen coronacrisis	20
2.8 De 1,5 meter samenleving	22
3. Achtergrondkenmerken	23

Colofon

Het ondernemerspanel en de rapportage zijn opgesteld en uitgevoerd door Right Marktonderzoek.

Heeft u vragen naar aanleiding van deze rapportage of wilt u meer informatie, dan kunt u contact opnemen met VNO-NCW Midden via info@vno-ncwmidden.nl of met Right Marktonderzoek via ghamstra@rightmarktonderzoek.nl.

1. Onderzoeksopzet

1. Onderzoeksopzet

- Aanleiding** Omdat de coronacrisis veel impact heeft op ondernemers, is er een ondernemerspanel opgezet om de gevolgen van de coronacrisis te monitoren. Inzicht in de ontwikkelingen en de stand van zaken bij het bedrijfsleven kan de lokale overheden helpen om gericht ondersteuning te bieden. De monitor biedt inzicht in de stand van zaken bij het bedrijfsleven, maar ook de behoefte aan hulpmaatregelen en de wijze waarop de geboden hulpmaatregelen worden ontvangen. De overheid heeft een pakket aan hulpmaatregelen opgesteld, maar de vraag is hoe deze hulpmaatregelen door ondernemers worden ervaren en in welke mate dit ze de hulp biedt die ze nodig hebben, maar ook welke andere ondersteuning ze eigenlijk nodig hebben. Door dit op een gestructureerde wijze onder een grote groep ondernemers te monitoren, kan in beeld worden gebracht in hoeverre de geboden hulpmaatregelen daadwerkelijk aankomen en waar eventuele aanpassingen wenselijk zijn.
- Doelgroep** De doelgroep wordt gevormd door de ondernemers, gevestigd in de provincie Flevoland. Aan het onderzoek hebben zowel ondernemers met personeel (74%) als zzp'ers (26%) deelgenomen.
- Methode** Het onderzoek is uitgevoerd door middel van online onderzoek en heeft een totale respons van n=397 opgeleverd. De benadering van de ondernemers is via drie verschillende kanalen uitgevoerd:
- ad random telefonische benadering van ondernemers in Flevoland door Right Marktonderzoek, voor deelname aan een online onderzoek (n=254)
 - een oproep om deel te nemen aan het onderzoek via diverse kanalen van de opdrachtgevers verspreid (n=143).
- Veldwerkperiode** Het veldwerk voor het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van 10 augustus tot en met 9 september jl. Het is de bedoeling om later dit jaar nog een meting te doen om de ontwikkelingen verder te blijven monitoren.
- Weging** De opzet van de monitor is om een zo groot mogelijke groep ondernemers voor het onderzoek te bereiken, de wijze van benadering zorgt er mogelijk voor dat bepaalde groepen in de steekproef onder- of oververtegenwoordigd zijn. Om dit effect op te heffen zijn de resultaten gewogen op basis van sector.
- Rapportage** In deze rapportage worden de resultaten van het onderzoek op totaalniveau weergegeven en voorzien van de belangrijkste conclusies. Daarnaast worden opmerkelijke verschillen op basis van bedrijfsomvang, branche of regio tekstueel in de rapportage benoemd.

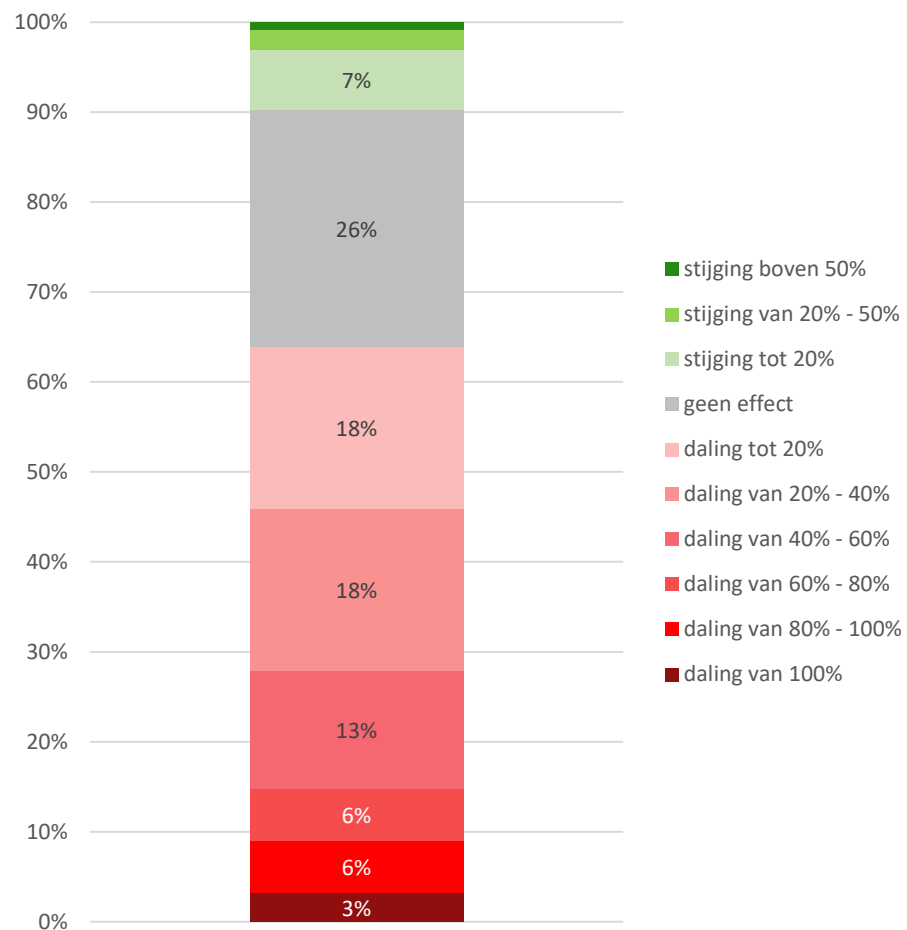
2. Resultaten

2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

Welk effect heeft de coronacrisis tot nu toe op uw omzet ten opzichte van 11 maart 2020?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

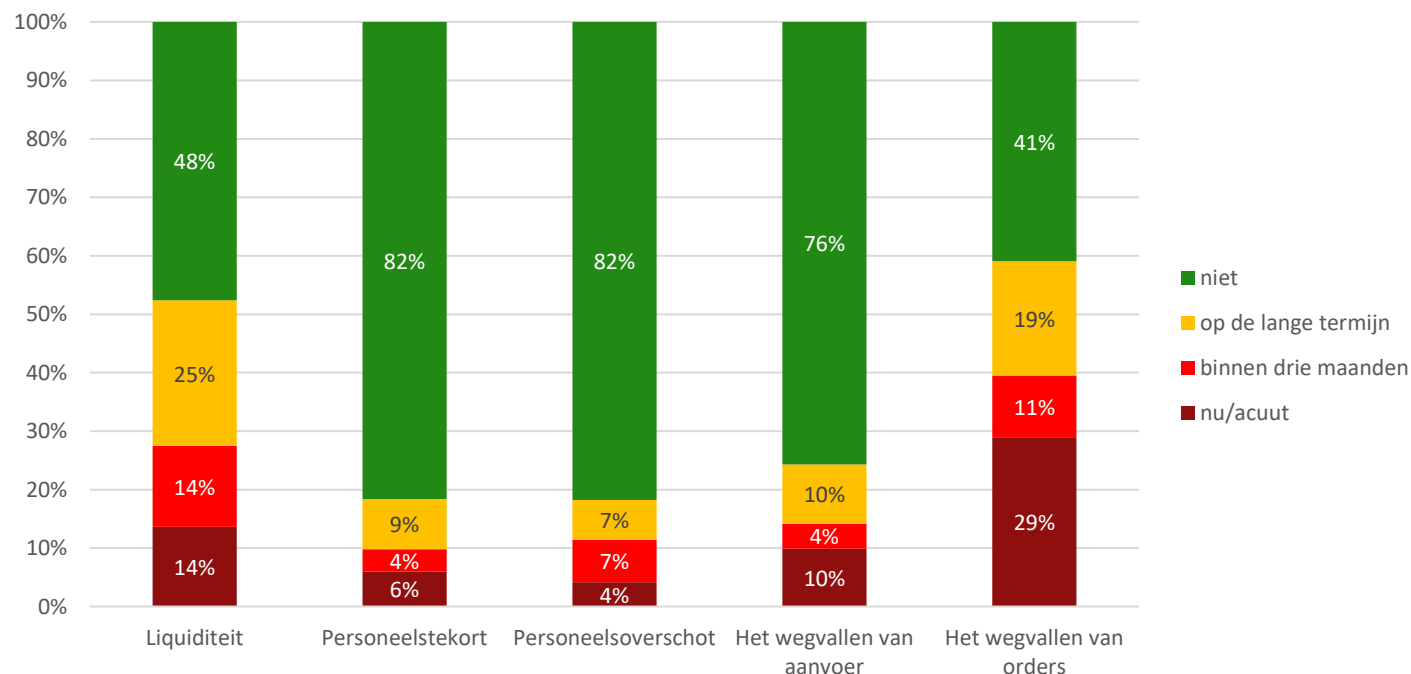

- Voor bijna twee derde (64%) van de ondernemers in Flevoland geldt dat zij te maken hebben met een omzetsdaling, voor 15% van de ondernemers geldt dat deze daling 60% of meer is.
- Een deel van de bedrijven weet ondanks de coronacrisis een omzetstijging te realiseren, een tiende van de Flevolands ondernemers geeft aan dat de omzet ten opzichte van 11 maart 2020 gestegen is. Eveneens ruim een kwart van de ondernemers ondervindt vooralsnog geen gevolgen.

2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

Op welke termijn verwacht u dat de onderstaande factoren invloed gaan hebben op uw bedrijfsvoering?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

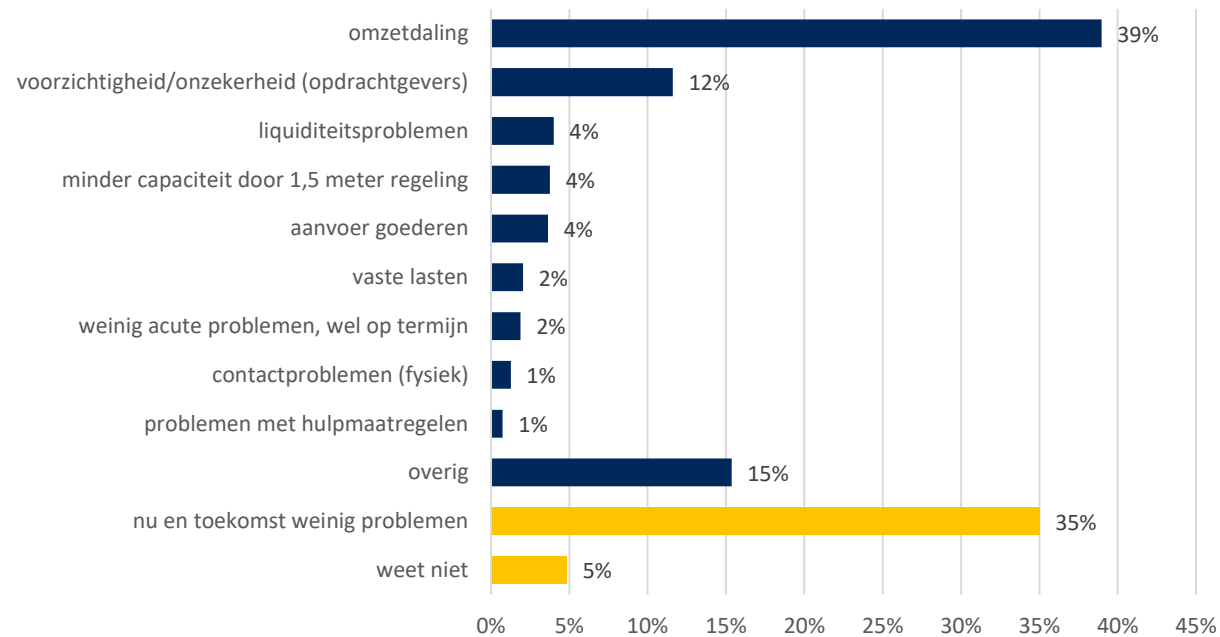
- Op de vorige pagina werd al duidelijk dat ruim 60% van de ondernemers te maken heeft met het wegvallen van omzet. Een bijna even groot percentage geeft aan dat het wegvallen van orders nu of in de toekomst invloed gaat hebben op de bedrijfsvoering. Een andere factor waarvan ondernemers verwachten dat deze invloed gaat hebben op de bedrijfsvoering is de liquiditeitspositie van de onderneming, 14% van de ondernemers ervaart hier nu al problemen mee en nog eens 40% verwacht dat dit op korte of langere termijn gaat gebeuren.
- Gezien over alle bedrijven lijkt de factor personeel op dit moment minder sterk een rol te spelen. Een op de tien bedrijven heeft nu of binnenkort een personeelstekort, terwijl er bij nagenoeg een even grote groep een personeelsoverschot is of op korte termijn dreigt.
- Ondernemers die te maken hebben met een personeelstekort zijn slechts in beperkte mate bereid dit op te lossen door mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten. 19% van de bedrijven met een tekort geeft aan hier open voor te staan. Bedrijven die dit niet willen verwachten dat het werk te specialistisch is om ze in te kunnen zetten of dat ze verwachten dat het te veel begeleidingstijd kost.
- Daar waar er sprake is van een overschot, geeft 81% van de ondernemers aan dat hier geen sprake is van werknemers uit kwetsbare groepen. Daar waar dat wel het geval is ziet de helft geen mogelijkheden voor herplaatsingstrajecten.

2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

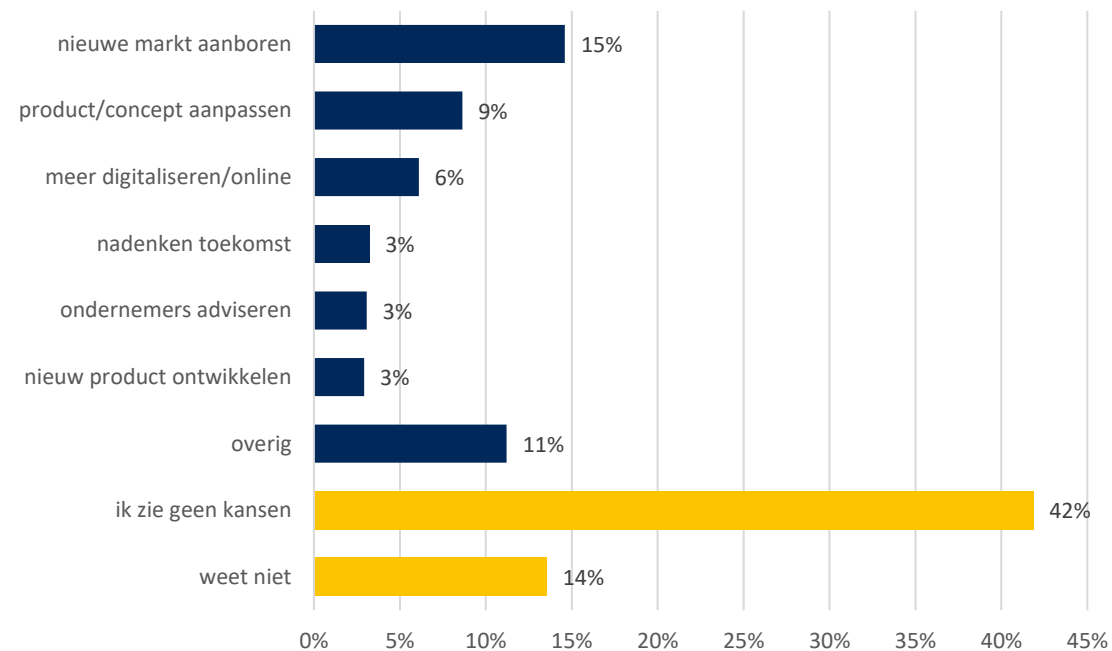
Met welke acute problemen of kansen heeft u, als ondernemer, op dit moment te maken?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

problemen

kansen

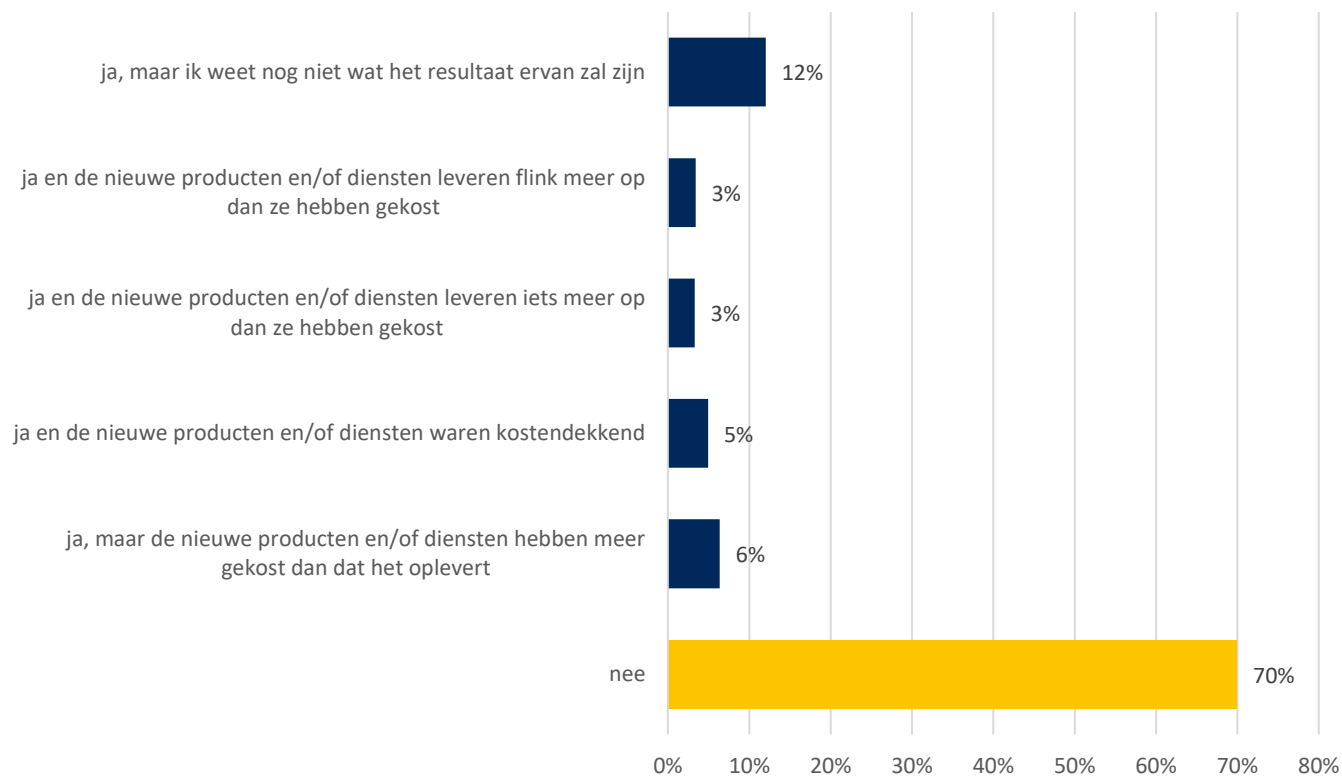

- Het probleem dat de ondernemers momenteel met name ervaren, is omzetdaling. Voor 39% is dit een acuut probleem. Hierop aansluitend geeft 12% aan voorzichtigheid en onzekerheid bij opdrachtgevers te ervaren. Daar staat tegenover dat ruim een derde (35%) van de ondernemers nu en in de toekomst weinig problemen verwacht.
- Hoewel een groot deel van de ondernemers nu geen (extra) kansen ziet, zijn er ook bedrijven die dit wel proberen door nieuwe markten aan te boren (15%) of die hun product of concept aanpassen waardoor het mogelijk (weer) aantrekkelijker wordt voor de afnemers. Dit doen ze bijvoorbeeld door meer service te bieden, de dienstverlening te verbreden maar ook door meer diensten digitaal aan te bieden (bijvoorbeeld behandeling of coaching).

2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

Heeft u nieuwe producten of diensten ontwikkeld als gevolg van de coronacrisis?

(basis: alle ondervraagden; n=397 – meerdere antwoorden mogelijk)

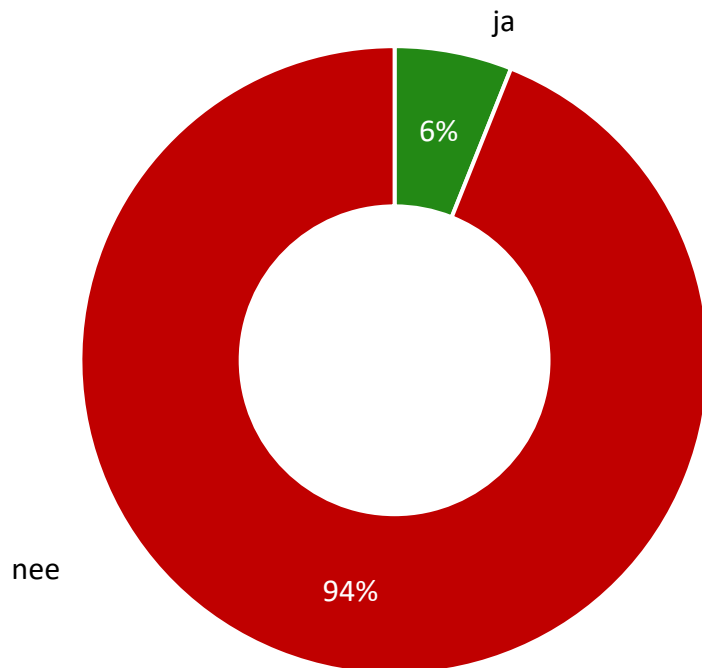

- Bijna een derde van de ondernemers heeft nieuwe producten of diensten ontwikkeld om nieuwe kansen te benutten of om omzetverlies uit de gewone bedrijfsvoering op te vangen. 6% van de ondernemers ziet dat dit een positief effect heeft gehad, doordat het meer opbrengt dan het kost en voor 5% geldt dat de nieuw ontplooiende activiteiten in ieder geval kostendekkend zijn.
- Voor een klein deel geldt dat het initiatief negatief heeft uitgepakt, doordat kosten van de ontwikkeling hoger lagen dan de opbrengsten.

2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

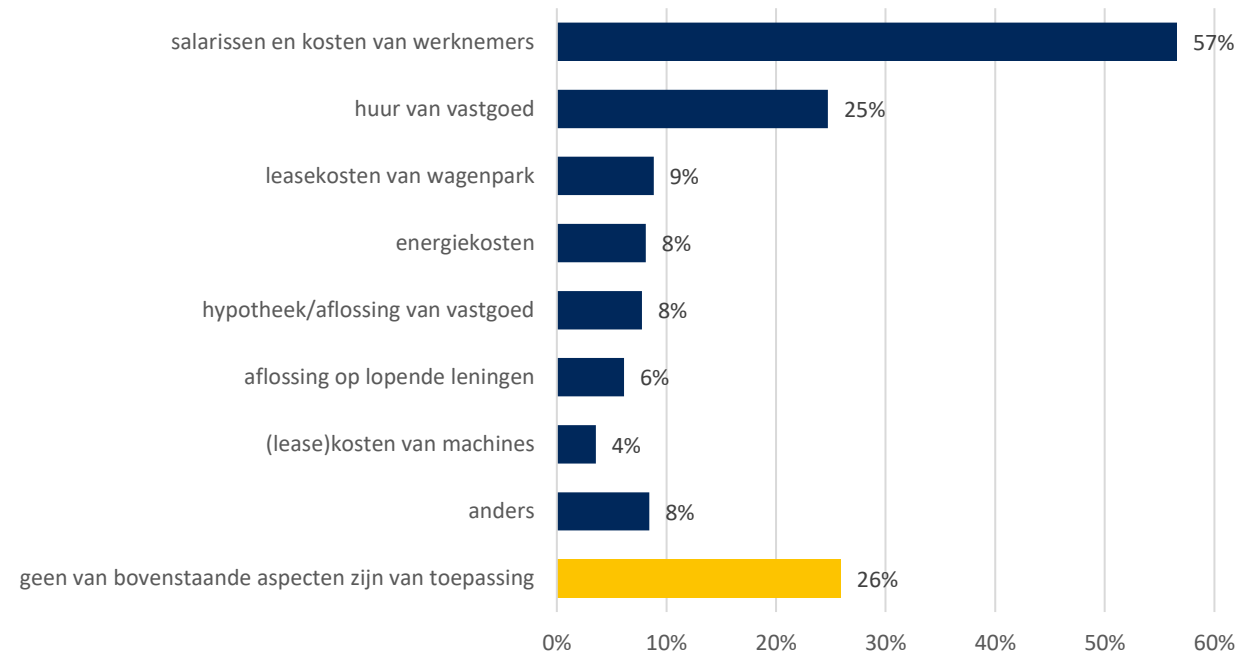
Is uw onderneming naar aanleiding van de coronacrisis nieuwe kredietverplichtingen aangegaan?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

Welke van de volgende kostenposten drukken op dit moment het zwaarst op uw financiële lasten?

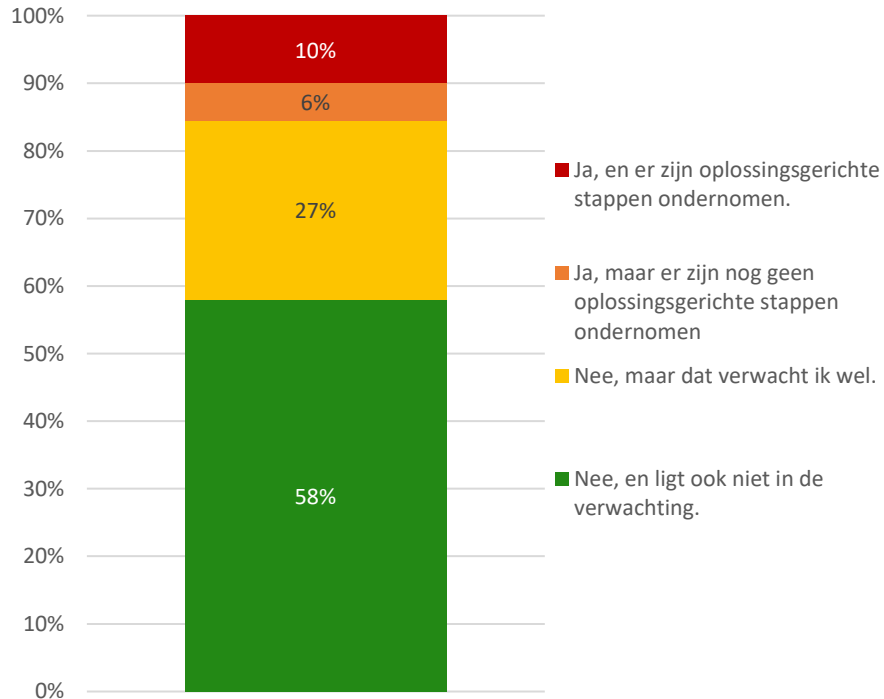
(basis: alle ondervraagden; n=397 – maximaal 3 antwoorden)

- Hoewel voor 14% van de ondernemers de liquiditeitspositie een factor is die nu al van invloed is op de bedrijfsvoering en nog eens 14% aangeeft dat het dat in de komende 3 maanden waarschijnlijk gaat worden, is nog maar een klein deel van de ondernemers (6%) naar aanleiding van de coronacrisis nieuwe kredietverplichtingen aangegaan. Onder ondernemers met 1 medewerker is er relatief vaker (23%) wel een nieuwe kredietverplichting aangegaan.
- Van alle kosten, drukken de personeelskosten op dit moment voor bijna 60% van de ondernemingen het zwaarst op de financiële lasten, maar ook de kosten voor huisvesting (huur (25%) en hypotheek en aflossing (8%)) drukken bij een groot deel zwaar op de financiële lasten. Het zijn met name zzp'ers die relatief vaak (49%) aangeven niet te maken te hebben met kostenposten die zwaar drukken op de financiële lasten.

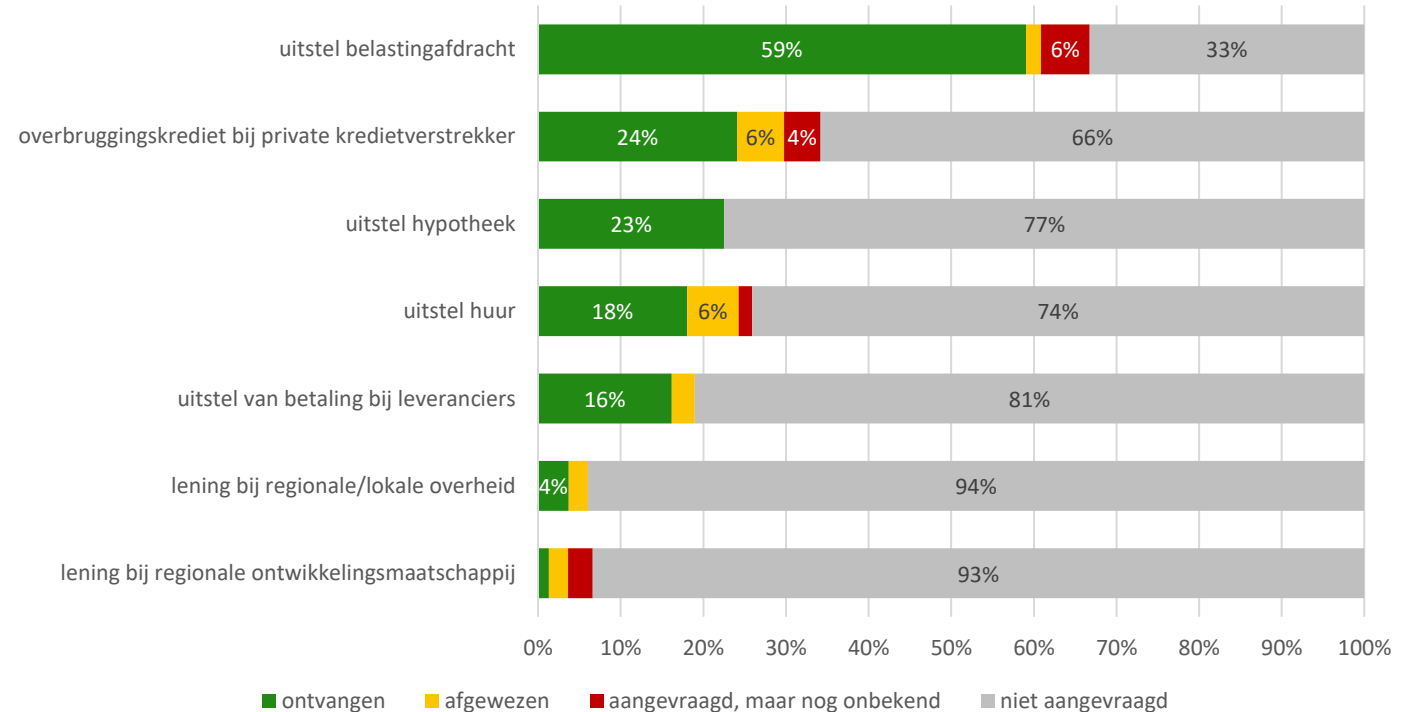
2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

Heeft uw onderneming door de coronacrisis liquiditeitsproblemen en daardoor extra leningen/uitstel van betalingen nodig?
(basis: alle ondervraagden; n=397)

Welke stappen heeft u hiervoor ondernomen?

(basis: ondernemers met liquiditeitsproblemen die gezocht hebben naar een oplossing; n=40)

- 16% van de ondernemers heeft liquiditeitsproblemen waarvoor extra leningen of uitstel van betaling nodig is en nog eens ruim een kwart van de ondernemers verwacht nog dat dit gaat gebeuren.
- Van de ondernemers die liquiditeitsproblemen ervaren heeft een groot deel al stappen ondernomen om hier een oplossing voor te vinden. Er is voor uitstel van belastingafdracht aangevraagd, en veelal ook al ontvangen. Hiernaast heeft een derde van de ondernemers een overbruggingskrediet aangevraagd of is er uitstel voor betaling van hypotheek (23%) of huur (34%) aangevraagd. In de meeste gevallen zijn de ondernomen stappen succesvol geweest en heeft men het aangevraagde ook daadwerkelijk ontvangen.

2.1 Impact coronacrisis op omzet en bedrijfsvoering

Welke van de volgende investeringen in uw onderneming worden uit- of afgesteld?

(basis: alle ondervraagden; n=397 – meerdere antwoorden mogelijk)

- Nagenoeg de helft van de Flevolandse ondernemers stelt geplande investeringen uit, het gaat dan met name om vervangings- en uitbreidingsinvesteringen die door circa een kwart van de ondernemers worden uitgesteld.
- Hiernaast heeft de coronacrisis ook invloed op geplande investeringen om de onderneming te verduurzamen, 15% van de ondernemers stelt investeringen in energiebesparing of het opwekken van duurzame energie uit of doet ze geheel niet, terwijl hier wel plannen voor waren.

2.2 Impact coronacrisis op de werkgelegenheid

Welke impact heeft de coronacrisis op de werkgelegenheid binnen uw onderneming op dit moment?

(basis: ondernemingen met personeel n=292 – meerdere antwoorden mogelijk)

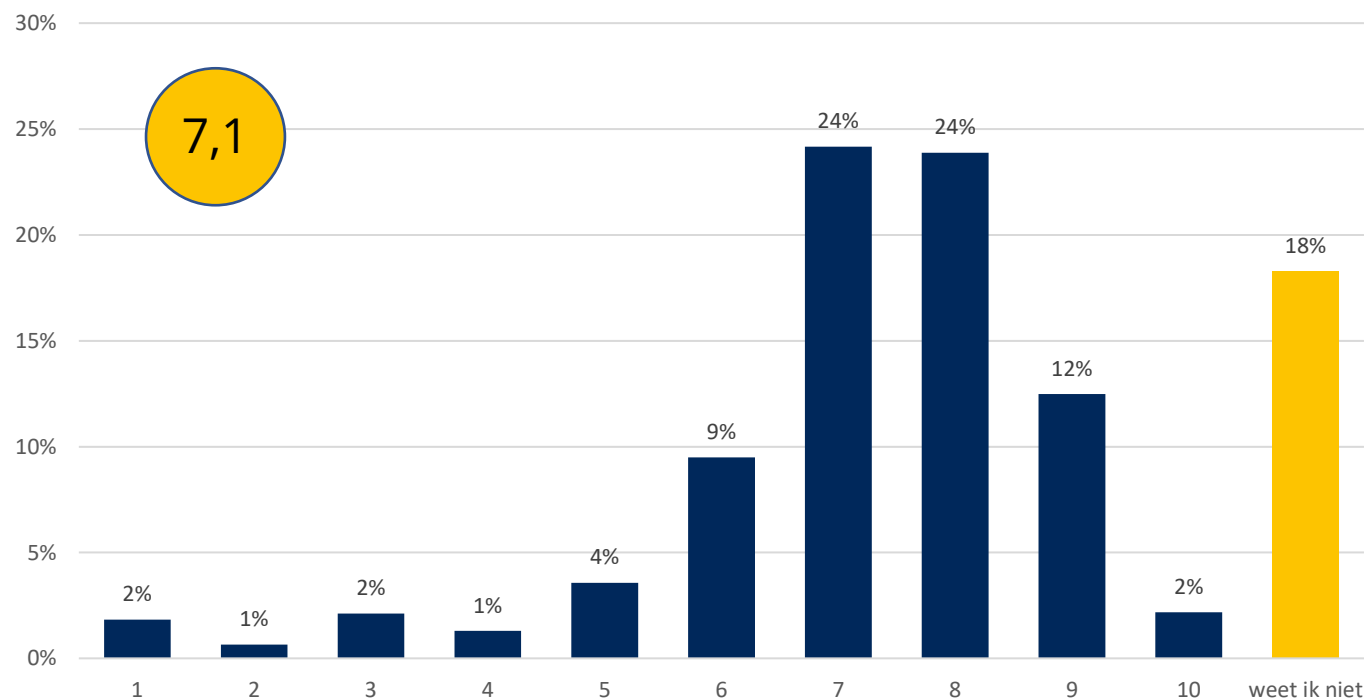

- Eerder in het onderzoek viel op dat een beperkt aantal ondernemers acuut problemen ervaart met zowel een personeeloverschot als een tekort. Wanneer de ondernemers gevraagd wordt naar de impact op de werkgelegenheid, dan verwacht een derde dat de coronacrisis geen impact zal hebben en nog eens 16% weet het nog niet.
- Daar waar men al wel gevolgen ervaart is ook een duidelijke tweedeling te zien, waar 16% meer medewerkers heeft dan werk, neemt een bijna even groot percentage van de ondernemingen medewerkers aan doordat de onderneming groeit.
- Voor bijna een tiende van de ondernemingen is het personeeloverschot zo groot dat men, ondanks dat men gebruikmaakt van de NOW-regeling, overweegt tijdelijke contracten niet te verlengen. Dit wordt met name vaak genoemd door ondernemers met 11 tot en met 50 medewerkers, circa 20% van de ondernemingen met deze omvang noemt dit.
- Onder 'anders' wordt bijvoorbeeld genoemd flexibel personeel minder wordt opgeroepen of dat men angst heeft om vacatures in te vullen omdat men onzeker is over de toekomst (ondanks dat het nu goed gaat).

2.3 Beoordeling hulpmaatregelen

De overheid heeft hulpmaatregelen ingesteld om ondernemers steun te bieden tijdens de coronacrisis. Met welk rapportcijfer beoordeelt u deze hulpmaatregelen in het algemeen?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

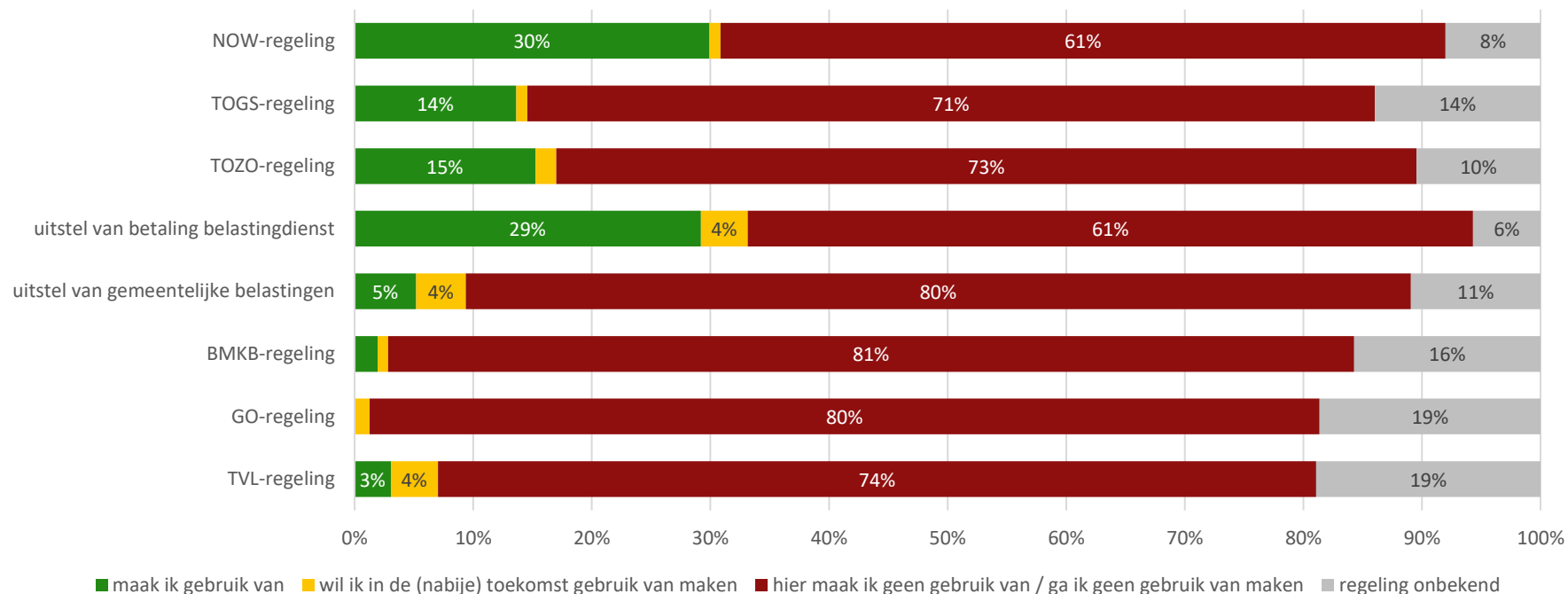
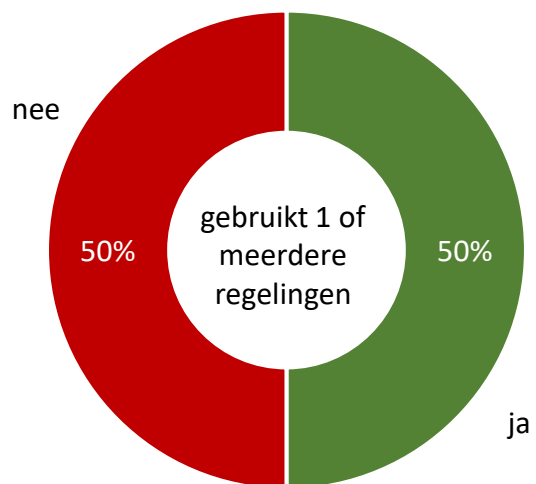

- Over het algemeen worden de door de overheid ingestelde hulpmaatregelen gewaardeerd door de ondernemers; 72% van de ondernemers beoordeelt de maatregelen met een voldoende, waarbij ook nog eens bijna 40% een rapportcijfer van een 8 of hoger geeft. Een op de tien vindt de maatregelen niet goed en beoordeelt deze met een onvoldoende.
- De helft van de Flevolandse ondernemers maakt gebruik van de beschikbare hulpmaatregelen. Zij die gebruikmaken van een of meerdere regelingen zijn iets meer tevreden (7,2 t.o.v. 7,0) over de hulpmaatregelen dan de groep die er (nog) geen gebruik van maakt.

2.3 Beoordeling hulpmaatregelen

Maakt u gebruik van de volgende beschikbare maatregelen?

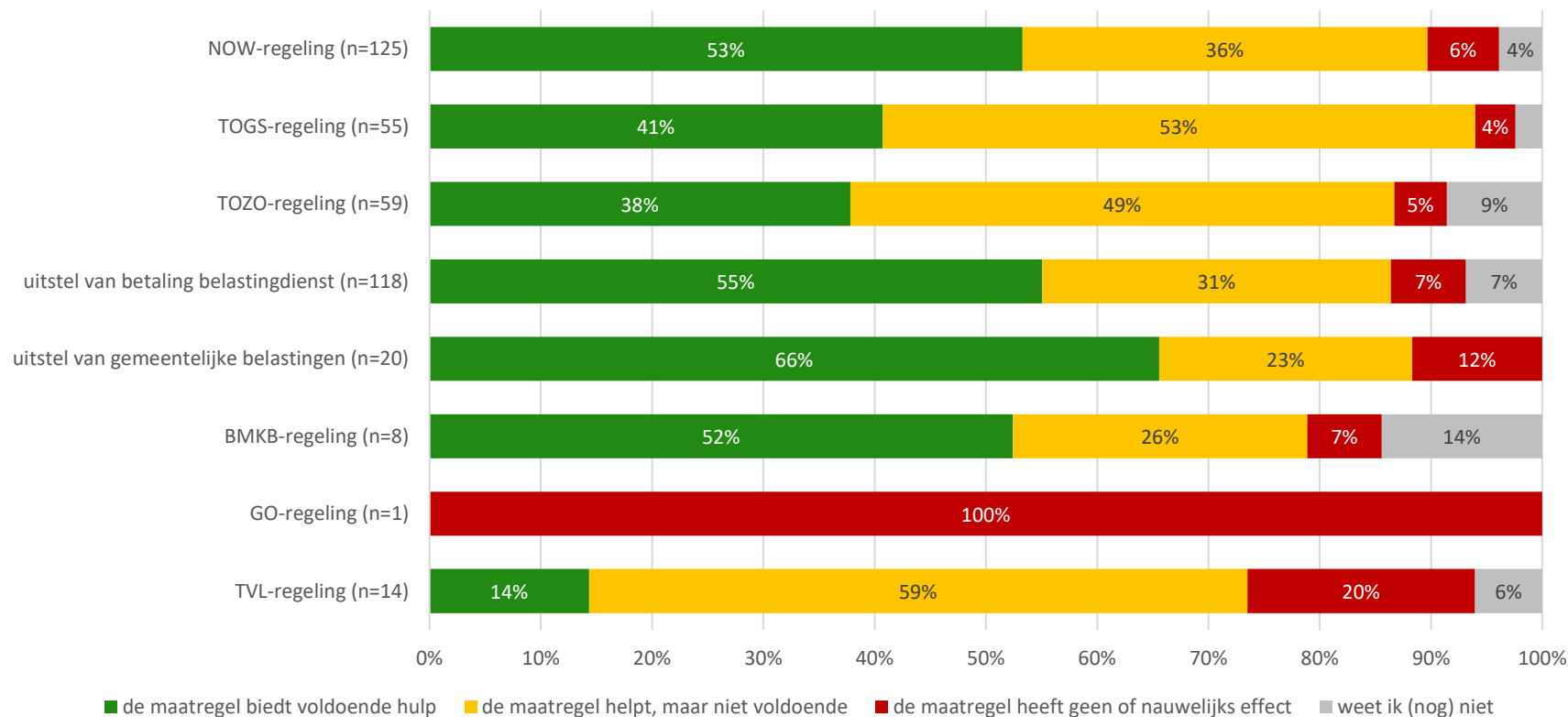
(basis: alle ondervraagden; n=397)

- De helft van de ondernemers gebruikt 1 of meer van de aangeboden regelingen, waarbij een kleine 30% van de ondernemers gebruikmaakt van meerdere regelingen.
- Van de NOW-regeling en de regeling waarbij betalingen aan de belastingdienst wordt uitgesteld, wordt het meest gebruikgemaakt: zo'n 30% van de ondernemers maakt hier momenteel gebruik van. Andere regelingen waarvan redelijk veel gebruik is gemaakt zijn de TOGS- en TOZO-regeling, waarvan circa 15% van de ondernemers gebruik maakt.
- Het lijkt erop dat bedrijven die aanspraak willen maken op regelingen, dit nu al doen. Slechts in beperkte mate wordt er door de ondernemers aangegeven dat ze van bepaalde regelingen in de toekomst gebruik willen maken.

2.4 Toegankelijkheid en effectiviteit hulpmaatregelen

In hoeverre biedt deze maatregel u de hulp die u nodig heeft?
(basis: ondernemingen die gebruikmaken van een hulpmaatregel)

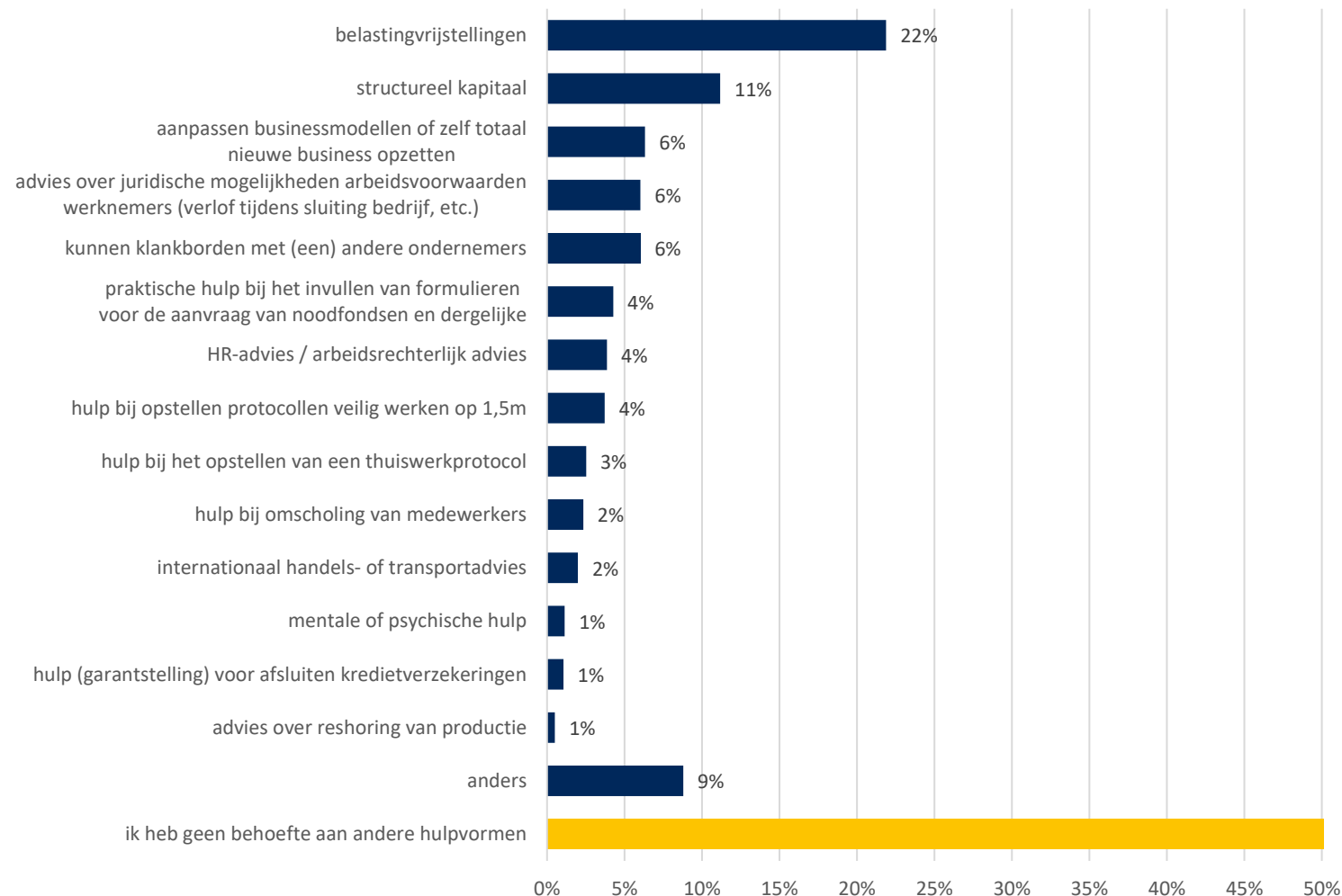

- Van vrijwel alle regelingen waarvan de ondernemers gebruik maken, geven zij aan dat de maatregel zeker helpt, maar dat het in veel gevallen niet voldoende is. Over de regelingen waarvan het meest gebruik wordt gemaakt (door 30% van de ondernemers) - de NOW-regeling en de uitstel van betalingen aan de belastingdienst - is meer dan de helft van de gebruikers tevreden. Zij geven aan dat de regeling voldoende hulp biedt.

2.5 Behoeftte aan andere hulpvormen

Aan welke andere vormen van hulp heeft uw onderneming in het kader van de coronacrisis behoefte?

(basis: alle ondervraagden; n=397 – meerdere antwoorden mogelijk)

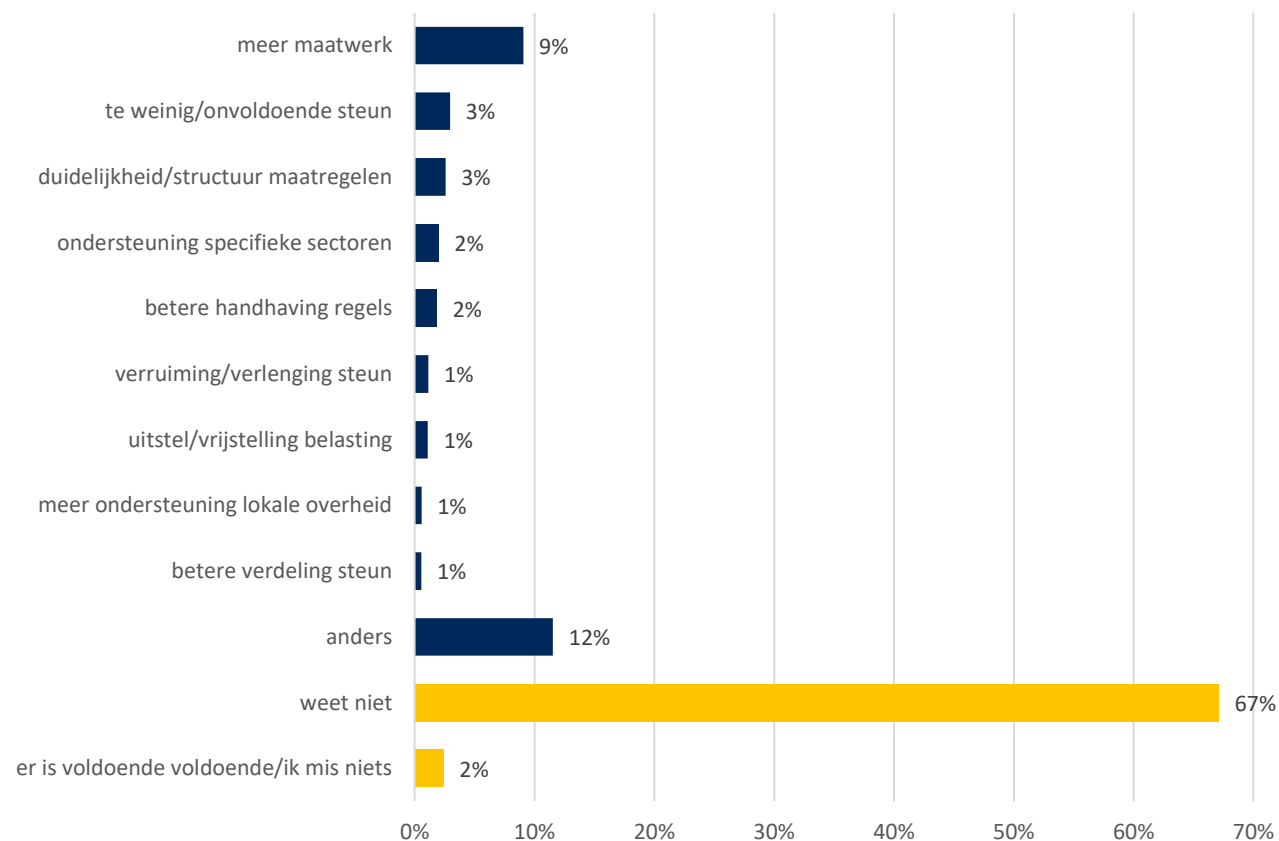
- Waar er nu zowel door de gemeente als door de belastingdienst een regeling wordt geboden waarbij uitstel van betaling kan worden verkregen, is er een duidelijke vraag naar belastingvrijstellingen; 22% van de ondernemers ziet dit als een vorm van hulp die de onderneming zou kunnen helpen. Hiernaast heeft ruim een tiende behoefte aan structureel kapitaal om de coronacrisis het hoofd te bieden.
- Ruim de helft van de ondernemers geeft echter aan geen behoefte te hebben aan andere hulpvormen. Dit geldt vooral voor de ondernemers die nu ook al geen gebruikmaken van de regelingen. 70% van deze groep antwoordt ook hier geen behoefte te hebben aan andere hulpvormen.

2.5 Behoeftte aan andere hulpvormen

Er wordt landelijk, regionaal en lokaal veel gedaan om ondernemers op verschillende manieren te ondersteunen.

Wat ontbreekt er in uw ogen in de maatregelen die er tot dit moment zijn getroffen?

(basis: alle ondervraagden; n=397 – meerdere antwoorden mogelijk)

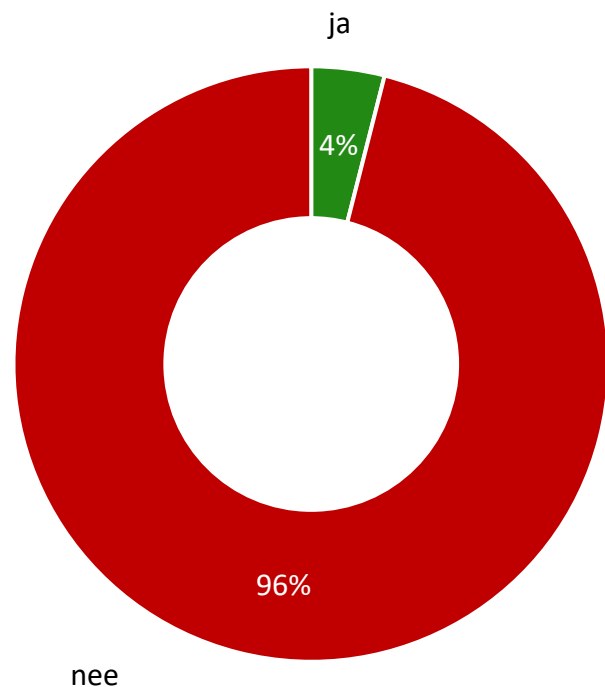

- Het merendeel van de ondernemers kan niets noemen wat er ontbreekt in de reeds aangeboden manieren om de ondernemers te ondersteunen. Als ze wel iets noemen dan zijn zij met name op zoek naar meer maatwerk. Hierbij wordt bijvoorbeeld genoemd dat de NOW-regeling niet werkt voor een seizoenbedrijf, maar ook heeft men problemen met de regelingen voor zzp'ers waarbij ook gekeken wordt naar het inkomen van de partner.
- Onder 'Anders' wordt ook genoemd dat men nu nog geen negatieve gevolgen heeft ondervonden, maar dat deze in de toekomst wel worden verwacht. Men vraagt zich af of tegen die tijd ook nog steunmaatregelen zijn voor ondernemingen die zich tot dat moment zelfstandig hebben gered. Ook vraagt een deel van de ondernemers zich af of het huidige maatregelenpakket niet 'uitstel van executie' is. Met name het uitstellen van de betaling roept deze vragen op, omdat het geld uiteindelijk toch terugbetaald moet worden.

2.6 Vergunningen

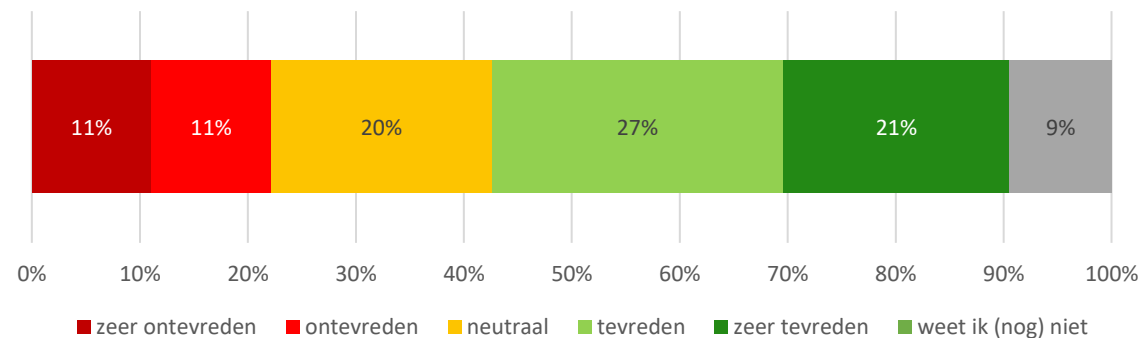
De coronamaatregelen maken dat diverse ondernemingen de bedrijfsvoering moe(s)ten aanpassen. Heeft u in dat kader te maken (gehad) met het aanvragen van één of meerder vergunningen?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

In welke mate bent u (on)tevreden over dit gehele traject rondom vergunningen?

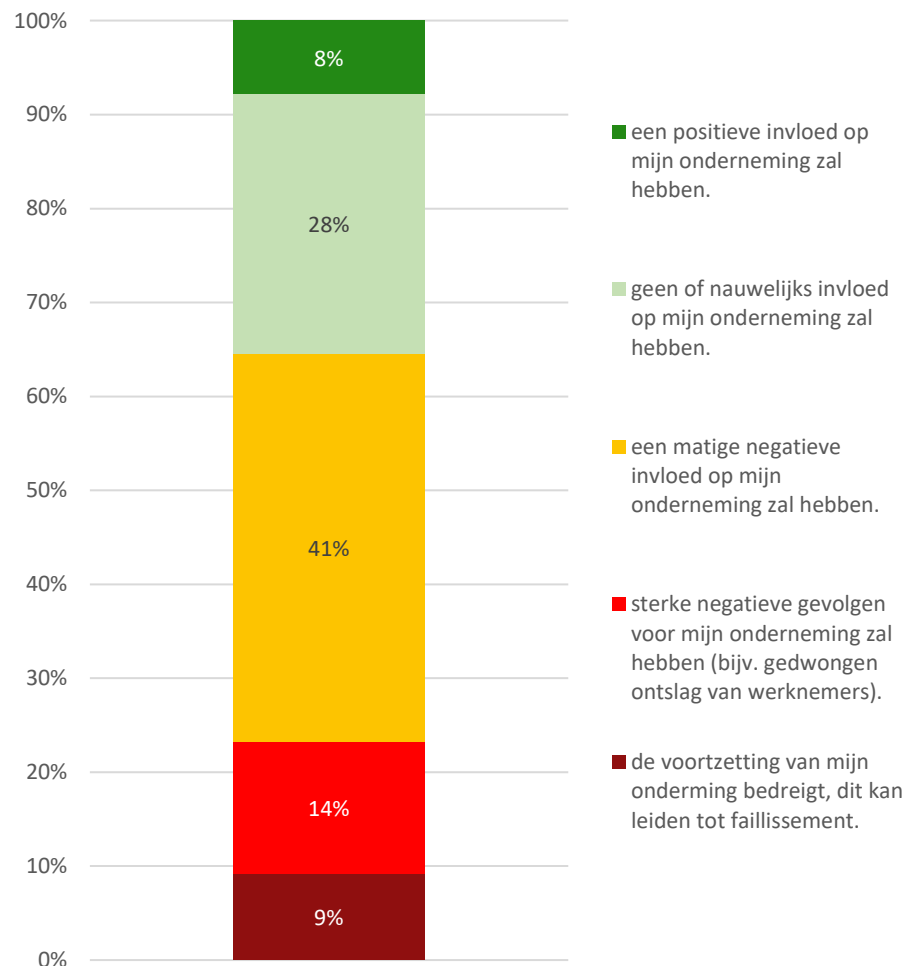
(basis: alle ondervraagden; n=47)

- Voor een klein deel van de ondernemingen geldt dat zij naar aanleiding van de coronamaatregelen een vergunning moesten aanvragen, 4% van de ondervraagden heeft hiermee te maken gehad.
- Over het algemeen is het traject rondom de vergunningsaanvraag redelijk naar tevredenheid verlopen. De helft van de ondernemingen die hiermee te maken heeft gehad, is (zeer) tevreden hierover. Met name een snelle afhandeling en goed meedenken zorgt voor tevredenheid bij de ondernemers.

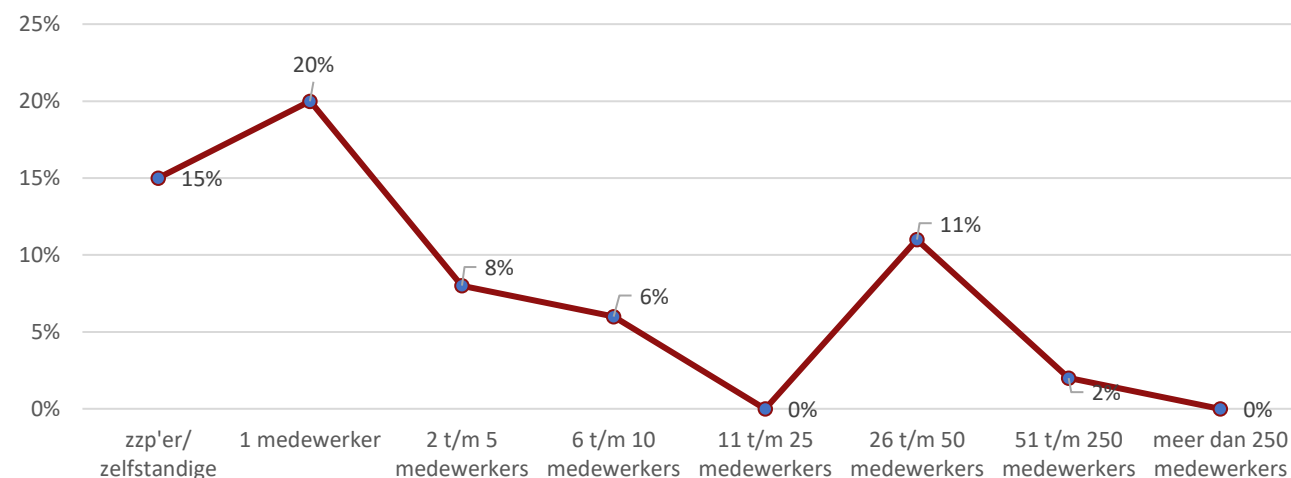
2.7 Verwachte gevolgen coronacrisis

Ik verwacht dat de coronacrisis ...
(basis: alle ondervraagden; n=397)

- Bijna twee derde van de ondernemingen ervaart in meer of mindere mate negatieve gevolgen van de coronacrisis. Voor 9% van de ondernemers in Flevoland zijn de gevolgen dusdanig dat zij vrezen voor het voortbestaan van de onderneming. Hiernaast verwacht 14% dat de gevolgen zo groot zijn dat er wellicht personeel ontslagen moet worden.
- Dat het voorzetten van de onderneming bedreigt wordt, komt het meest voor bij bedrijven in de horecasector, 24% van de ondernemingen uit deze sector noemt dit. Onderstaande figuur laat bovendien zien dat deze angst het grootst is bij kleine ondernemingen en zzp'ers.

Percentage ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt.

2.7 Verwachte gevolgen coronacrisis

Percentage ondernemers dat verwacht dat de coronacrisis de voortzetting bedreigt – naar branche

(in onderstaande tabellen zijn alle branches opgenomen waarvan er minimaal 20 ondernemingen aan het onderzoek hebben deelgenomen)

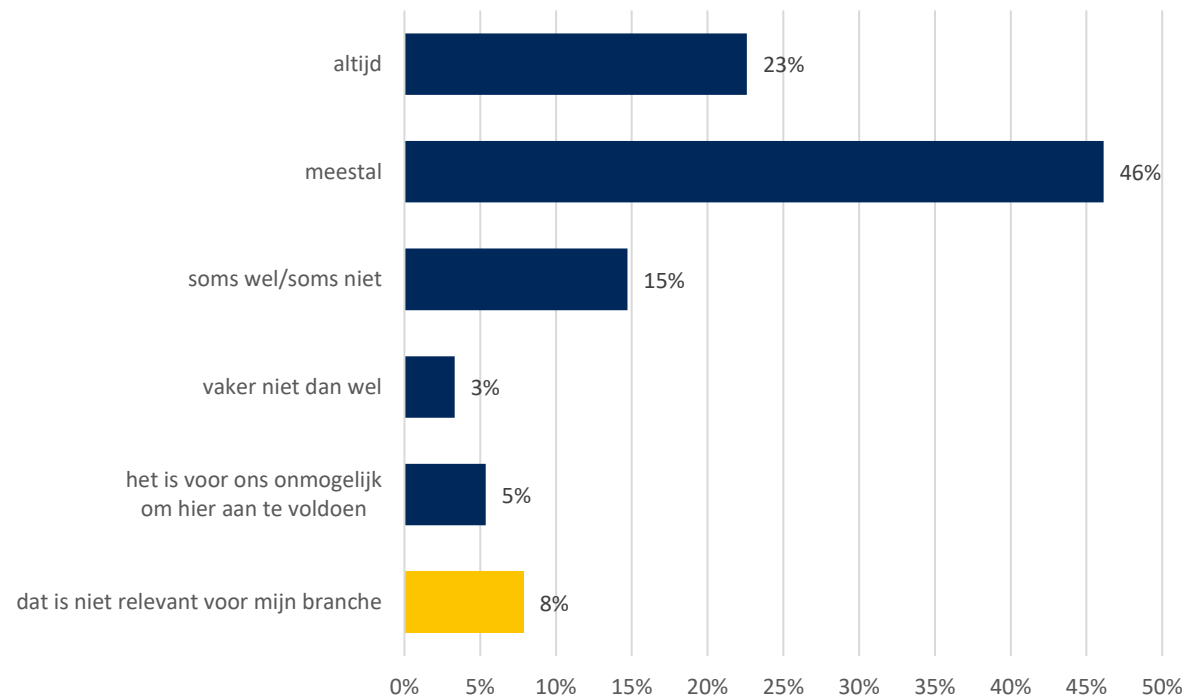
branche	aantal in onderzoek	% voortzetting bedreigt
landbouw, bosbouw en visserij (SBI 1 tot 3)	22	0%
industrie (SBI 10 tot 33)	39	10%
bouw en installatietechniek (SBI 41 tot 43)	25	8%
groothandel (SBI 46)	48	2%
detailhandel (SBI 47)	32	9%
logies, maaltijd- en drankverstrekking (SBI 55 tot 56)	21	24%
informatie en communicatie (SBI 58 tot 63)	21	14%

branche	aantal in onderzoek	% voortzetting bedreigt
zakelijke dienstverlening (SBI 69 tot 82)	90	11%
zorg (SBI 86 tot 88)	21	10%
overige dienstverlening (SBI 94 tot 96)	23	9%

2.8 De 1,5 meter samenleving

De 1,5 meter samenleving heeft voor veel bedrijven impact. In welke mate slaagt u er in om in uw onderneming de regels rondom 1,5 meter samenleving na te leven?

(basis: alle ondervraagden; n=397)

Wat heeft u al gedaan om hieraan te kunnen voldoen?

(basis: ondervraagden waarvoor de 1,5 meter samenleving relevant is en die niet hebben aangegeven er niet aan te kunnen voldoen; n=348)

- Bijna 70% van de ondernemers geeft aan de maatregelen rondom de 1,5 meter samenleving altijd of meestal wel na te leven. Voor een kleine groep (8%) geldt dat het onmogelijk is of dat het vaker wel dan niet lukt om de regels na te leven. In de gemeente Urk wordt relatief vaak (22%) aangegeven dat het onmogelijk is om hier aan te voldoen.
- Om de regels rondom de 1,5 meter samenleving binnen de onderneming na te kunnen leven, houdt men zich met name aan de RIVM richtlijnen. Hiernaast heeft een kwart de ondernemingen afzonderlijke brancherichtlijnen geïmplementeerd en wordt er structureel meer thuisgewerkt door het personeel. Het anders inrichten van ploegendiensten en productieprocessen wordt logischerwijs relatief vaak genoemd door ondernemingen met meer dan 25 medewerkers, waar dit door ruim 30% van deze ondernemers wordt genoemd.

3. Achtergrondkenmerken

3. Achtergrondkenmerken

Aan het ondernemerspanel hebben de volgende ondernemers deelgenomen.

aantal medewerkers	n	%
geen (zzp'er/zelfstandige)	105	26%
1 medewerker	29	7%
2 t/m 5 medewerkers	95	24%
6 t/m 10 medewerkers	45	11%
11 t/m 25 medewerkers	62	16%
26 t/m 50 medewerkers	27	7%
51 t/m 250 medewerkers	28	7%
meer dan 250 medewerkers	6	2%
totaal	397	100%

gemeente	n	%
Almere	120	30%
Dronten	87	22%
Lelystad	74	19%
Noordoostpolder	51	13%
Urk	39	10%
Zeewolde	26	7%

oprichting onderneming	n	%
voor 1970	30	8%
1970 tot 1990	84	21%
1990 tot 2000	69	17%
2000 tot 2010	118	30%
2010 of later	89	22%
weet niet/wil niet zeggen	7	2%

3. Achtergrondkenmerken

branche	n	%
landbouw, bosbouw en visserij (SBI 1 tot 3)	22	6%
delfstoffen, nutsbedrijven (SBI 6 tot 9)	2	1%
industrie (SBI 10 tot 33)	39	10%
bouw en installatietechniek (SBI 41 tot 43)	25	6%
handel in en reparatie van auto's (SBI 45)	7	2%
groothandel (SBI 46)	48	12%
detailhandel (SBI 47)	32	8%
vervoer en opslag (SBI 49 tot 53)	17	4%
logies, maaltijd- en drankverstrekking (SBI 55 tot 56)	21	5%
informatie en communicatie (SBI 58 tot 63)	21	5%

branche	n	%
financiële instellingen (SBI 64 tot 66)	6	2%
onroerend goed (SBI 68)	3	1%
zakelijke dienstverlening (SBI 69 tot 82)	90	23%
onderwijs, openbaar bestuur en overheid (SBI 84 tot 85)	4	1%
zorg (SBI 86 tot 88)	21	5%
cultuur (SBI 91)	7	2%
sport en recreatie (SBI 93)	6	2%
overige dienstverlening (SBI 94 tot 96)	23	6%
anders	3	1%
totaal	397	100%

Right Marktonderzoek

Emmawijk 55

8011 CN ZWOLLE

www.rightmarktonderzoek.nl